

دستاورد‌هایی

که تمام و کمال محقق نشد

علی اکبر نیکوآقبال
اقتصاددان

۱۳۹۶، سالی بود که دستاوردهای اقتصادی دولت با مشکلاتی همراه بود. همچنان که می‌بینیم نشانه‌ها حاکی از احتمال افزایش تورم است و نسبت به گذشته نتوانسته‌ایم آن‌گونه که نیاز است، از دستاوردهای برجسام استفاده کنیم. در چند سال گذشته دولت منتخب دستاوردهایی داشت

که در سال جاری نتوانست آنها را تمام و کمال حفظ کند. برای مثال، یکی از آنها ایجاد ثبات نسبی در موضوع افزایش قیمت‌ها بود. نکته دیگر بحث استفاده از عواید برجسام بود که در سال‌های گذشته موفقیت‌آمیزتر از امسال بود. در سال نخست‌ی که قرارداد برجام امضا شد، ما استفاده بیشتری از عواید آن می‌کردیم ولی اکنون به نحوی موفقیت‌های اولیه خنثی شده است. برای نمونه، می‌توان به سرمایه‌گذاری اولیه فرانسه در قرارداد توتال اشاره کرد که ۱۶ میلیارد دلار بود ولی اکنون به میزان قابل توجهی کاهش یافته است و این نگرانی هم وجود دارد که به دلایل مختلف برجام کاملاً خنثی شده و از همین دستاوردهای اندک هم نتوانیم استفاده کنیم.

اکنون مسائل سیاسی مربوط به برجام به شدت بزرگ شده و ایران هم در تقابل با آن، اقدام به رفتارهای مقابله‌ای می‌کند. البته به نظر من می‌توانیم به جای چنین اقدام‌هایی تلاش کنیم تا با استفاده از ظرفیت‌های دیپلماتی مذاکره‌ای را پیش ببریم، بدون آنکه آوانسی به کسی بدهیم که اگر چنین نکنیم، به سمت ضعیف‌تر شدن روابط اقتصادی خود با دنیا پیش خواهیم رفت. همین حالا آمارها نشان می‌دهد که کمتر از ظرفیت موجود، نفت به کشورهای خارجی می‌فروشیم و همان پول نفت هم در کشورهایمانند چین و هندوستان برنمی‌گردد و گاه گفته می‌شود که به جای آنها می‌توانیم از محصولات آن کشورها واردات کنیم یا اینکه با آنها قرارداد ببندیم. بانک‌های ما هم آن‌گونه که لازم بود و انتظار می‌رفت از موقعیت پس‌برجام امکان استفاده نداشتند و به همین ترتیب از مورد نیاز کشور وارد نشده و همین مهم‌ترین عامل افزایش نرخ ارز است که دیدیم چه نتایجی به دنبال داشت. اکنون نشانه‌ها به سمت بالا رفتن نرخ تورم است، ضمن اینکه در زمینه رفع رکود و بنگاه‌های کوچک و متوسط نیز چندان موفق نبوده‌ایم و البته مسئله نقدینگی یکی از نگران‌کننده‌ترین موضوع‌های اقتصاد ایران است که در سال ۱۳۹۶، ۲۰ درصد رشد داشته و ما در ماه‌های اخیر دیدیم که اگر این پول با نرخ سود بانکی بالا در بانک‌ها نگهداری نشود، چگونه تعادل سایر بازارها را به هم خواهد ریخت. این نقدینگی یک ظرفیت خطرناکی دارد که اگر از جایی که اکنون مستقر است یعنی بانک، خارج شود، می‌تواند به بازارهای موازی ورود کرده و در اقتصاد ایران مشکلات جدی ایجاد کند. اگر نگاهی به بودجه سال ۱۳۹۷ ببینیم، می‌بینیم که دولت هزینه‌های هنگفتی را در بخش‌های مختلف صرف می‌کند که می‌تواند آنها را مدیریت کند. یکی از این بخش‌ها مربوط به امنیت است که البته با توجه به اینکه دنیا در رقابت تسلیحاتی قرار گرفته و ایران نیز ناگزیر است خود را با این شرایط هماهنگ کند نمی‌توان هزینه‌های امنیتی و دفاعی را چندان کم کرد ولی راه‌های جایگزینی برای جلوگیری از افزایش روزافزون هزینه‌های مربوط به امنیت وجود دارد و آن استفاده از ظرفیت‌های دیپلماتیک است که تا جای ممکن با همسایه‌های خود روابط حسنه‌ای در پیش بگیریم. در آن صورت مجبور نیستیم بودجه‌های بسیاری را صرف هزینه‌های تسلیحاتی کنیم و در عوض از مسائل و مشکلات داخلی جا بمانیم.

منبع: ایسنا

بزرگ شدن حباب مسکن

با افت کیفیت مصالح ساختمانی

عضو کمیسیون عمران مجلس شورای اسلامی از گرانی و افت کیفیت مصالح ساختمانی در کشور انتقاد کرد و گفت: ضعف نظارت‌ها بر واحدهای تولیدی فرآورده‌های ساختمانی عامل اصلی گرانی مسکن در سال‌های گذشته بوده است.

محمدرضا ملک‌شاهی در گفت‌وگو باخانه ملت با انتقاد از رشد بی‌ضابطه نرخ مصالح ساختمانی و کاهش کیفیت تولیدات داخلی در این حوزه، گفت: متأسفانه ضعف نظارت‌ها بر واحدهای تولیدی فرآورده‌های ساختمانی عامل اصلی گرانی مسکن در سال‌های گذشته بوده است.

عضو کمیسیون عمران مجلس شورای اسلامی با بیان اینکه تخریب سازه‌ای که فقط ۶ ماه از زمان گشایش آن می‌گذرد در زمین‌لرزه اخیر کشور نشان از کیفیت پایین مصالح به کار رفته در ساختمان دارد، افزود: با توجه به زلزله‌خیز بودن کشور باید کیفیت سازه‌ها با نظارت‌های مستمر ارتقا یابد.

نماینده مردم خرم‌آباد و دوره در مجلس شورای اسلامی، با تأکید بر اینکه باید چرایی افزایش نرخ مصالح ساختمانی مشخص شود، تصریح کرد: ربط دادن گرانی مصالح ساختمانی به موضوع نوسانات ارزی غیرمنطقی است زیرا فرآورده‌های ساختمانی تولید داخل هستند.

وی با بیان اینکه مجلس شورای اسلامی به ویژه کمیسیون عمران آن پیگیر چرایی افزایش نرخ مسکن است، گفت: یکی از دلایل مورد بررسی مجلس در زمینه چرایی رشد نرخ مسکن گرانی مصالح ساختمانی است که با دعوت از مسئولان مربوط چند و چون آن بررسی خواهد شد.

«گسترش صنعت» دلایل انحراف جریان نقدینگی از تولید را بررسی کرد

سیاست‌های بانکی بزرگترین سد ورود نقدینگی به تولید

نرخ سود در اقتصاد ایران است، افزود: در ساختار اقتصادی کشور شاهد نرخ سودهایی هستیم که نظام تولید هیچ‌گاه در نرخ بازگشت سرمایه نمی‌تواند با آنها به رقابت ببرد. بانک مرکزی پس از سال‌ها نرخ سود سپرده را کاهش داد اما در نهایت چند روز پیش برای مقابله با بحران دلار به وسیله اوراق سپرده سود نظام بانکی را به ۲۰ درصد بازگرداند.

عوامل فراز نقدینگی از تولید

این اقتصاددان افزود: کدام بنگاه تولیدی به‌ویژه بنگاه‌های خرد توان کسب سود ۲۰ درصدی را دارد؟ این در حالی است که نظام بانکی سود ۲۰ درصدی خود را بدون ریسک و فعالیت پرداخت می‌کند. سیستم نرخ سود به نحوی طراحی شده که به سرمایه اجازه حرکت به سمت تولید را نمی‌دهد. نرخ بازگشت سرمایه تولید زیر ۱۰ درصد است. شقاقی با تأکید بر اینکه حمایت از سرمایه‌گذاران خرد با بهبود کسب‌وکار محقق خواهد شد، گفت: دولت اذعان می‌کند در تلاش برای حمایت از تولید است اما یک‌شبه ۳۰ درصد نرخ سود بانکی را افزایش می‌دهد. طبیعی است هر کسی که در بازار سرمایه سپرده بانکی می‌خرد.

پیش‌بینی رشد نقدینگی در ۱۴۰۰

شقاقی مهم‌ترین مانع را مشکلات کسب‌وکار و موانع در بخش اقتصاد کلان عنوان و اظهار کرد: نبود شفافیت در قوانین و مقررات، انحصار، فساد، رانت و بروکراسی‌های پیچیده عاملی است که در اقتصاد کلان مانعی برای جذب سرمایه‌های خرد است. فضای کسب‌وکار ایران در شرایط مطلوبی قرار ندارد. بنابراین گزارش، با توجه به اینکه رشد نقدینگی عامل حیات اقتصاد کشور است، اگر این امر ناشی از افزایش سرعت گردش پول در کشور باشد نشانه مثبتی در اقتصاد کشور نخواهد بود. جریان نقدینگی اگر به سمت تولید حرکت کند، علاوه‌بر رشد ارزش افزوده در کشور سرعت خلق پول نیز متعادل می‌شود. براساس پیش‌بینی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، میزان نقدینگی با رشد میانگین سالانه ۱۷ درصدی در پایان برنامه ششم توسعه در سال ۱۴۰۰ به ۲۸۵۰ هزار میلیارد تومان خواهد رسید. بنابراین اگر مسیر درستی برای جریان نقدینگی در کشور ترسیم نشود، ممکن است تلاطم‌های بازارهای پولی در سال‌های آینده شدت بگیرد و اقتصاد آسیب ببیند.

آلیرت یغیان؛ بانک‌ها مهم‌ترین مانع حرکت نقدینگی به سمت تولید هستند

وحید شقاقی؛ نظام بانکی کشور بر مبنای حمایت از کسب‌وکارهای خرد و متوسط فعالیت نمی‌کند

سیدمحمدحسن سیدزاده
industry@sanatnewspaper.com

اشاره به جریان نقدینگی در کشور گفت: نقدینگی کشور نشأت گرفته از نفت است و چاره‌ای جز این نیز در اقتصاد وجود ندارد. در بحث نقدینگی دو موضوع پایه پولی و سرعت گردش پول مطرح است که به نظر می‌رسد سرعت گردش پول در اقتصاد زیاد شده و بانک‌ها مهم‌ترین عامل آن هستند. هر چه گردش پول بیشتر شود با پول کمتر نقدینگی بیشتری را شاهد هستیم.

وی با اشاره به اینکه نقدینگی از پول و شبه‌پول تشکیل شده است، افزود: شبه‌پول شامل سپرده‌های مدت‌دار و پول هم شامل سپرده جاری است. در نتیجه، بانک‌ها مهم‌ترین نقش را در گردش نقدینگی بازی می‌کنند. این موضوع اغلب ناشی از افزایش بدهی از بانک مرکزی است. به عبارتی، بانک‌ها باعث خلق پول شده‌اند. از سوی دیگر، نرخ نفت و ارزش دلار نیز افزایش یافته است. بنابراین، این حجم از نقدینگی در سطح ملی جای نگرانی ندارد.

رشد نقدینگی به رونق تولید منجر نشد
عضو هیات‌علمی دانشگاه تهران با اشاره به دلیل

اینکه این رشد نقدینگی به رونق تولید منجر نشده است، اظهار کرد: نقدینگی زمانی که وارد تولید نشود باید آن را در بازارهای دیگر جست‌وجو کرد. اکنون حجم قابل توجهی از این نقدینگی در بانک‌ها پنهان شده است. بانک‌ها نیز سرمایه خود را به ساختمان تبدیل کرده‌اند. از این رو، درحال حاضر بدهی به مردم پرداخت می‌کنند. وی افزود: بخش دیگر این نقدینگی در بازار ارز ورود کرده است؛ ۲۲ میلیارد دلار ارزی خانگی نشان‌دهنده همین نکته است. اگر همین موضوع با میزان سال گذشته مقایسه شود مشخص می‌شود نقدینگی به کجا رفته است.

سرمایه به دنبال سودگری

بغزیان با اشاره به اینکه درحال حاضر سرمایه‌گذاری در تولید برای سرمایه‌داران منطقی نیست، گفت: زمانی که بازار ارز متلاطم وجود دارد، سرمایه‌دار به دنبال سودگری می‌رود. از سوی دیگر، بانک‌ها با نرخ سودی که می‌دهند مانع حرکت نقدینگی به سمت

تولید می‌شوند. خود بانک‌ها نیز سرمایه جذب شده را به سمت تولید هدایت نمی‌کنند. وی با تأکید بر اینکه بازار متلاطم ارز ناشی از عملکرد بانک مرکزی است، اظهار کرد: بانک مرکزی خودش بازار را بر هم ریخت و اکنون مجبور شده بازار را پلیسی کند با تمام شدن شرایط پلیسی نیز وضعیت دوباره به حالت قبل بازمی‌گردد. بنابراین رفتار بانک مرکزی باعث افزایش تورم، سوداگری و حرکت نکردن جریان نقدینگی به سمت تولید شده است.

بانک مرکزی پاسخگو باشد

عضو هیات‌علمی دانشگاه تهران افزود: بانک مرکزی باید پاسخگوی افزایش نقدینگی باشد. اگر از این شاخص به عنوان ابزار مدیریت بازار استفاده می‌کند باید پاسخ دهد که چرا به سمت تولید هدایت نکرده و اگر در شرایط طبیعی این وضع به وجود آمده باید مشخص شود نقش بانک مرکزی در شدت گرفتن این موضوع چه بوده است و چرا سرعت گردش پول را مهار نکرده است. وی با بیان اینکه بانک‌ها مهم‌ترین مانع حرکت نقدینگی به سمت تولید هستند، اظهار کرد: شرایط تسهیلات‌دهی و سنگ‌اندازی بانک‌ها نشانگر تمایل نداشتن هدایت جریان نقدینگی به سمت تولید است. بانک‌ها تمایل به بنگاهداری دارند و هنوز هیچ آماری از عملکرد و واگذاری این بنگاه‌ها از سوی بانک مرکزی منتشر نشده است.

تأثیر سیاست‌های بانکی بر تولید

وحید شقاقی، کارشناس اقتصاد نیز در گفت‌وگو با «گسترش صنعت» درباره سیاست‌های هدایت نقدینگی به سمت تولید گفت: چندین عامل اصلی در جذب نقدینگی به تولید و تشکیل کسب‌وکارهای خرد مانع ایجاد می‌کنند. بخشی از این موانع به عملکرد نامطلوب نظام بانکی برمی‌گردد؛ نظام بانکی کشور بر مبنای حمایت از کسب‌وکارهای خرد و متوسط فعالیت نمی‌کند زیرا نگاه غالب در آن، بنگاهداری است. با این نگاه نیز حمایت از تولید صرفه اقتصادی ندارد. وی با اشاره به اینکه دومین مانع، مدیریت

۳۶۵ روز بلا تکلیفی برای «ارج» و «آزمایش»

وجود نداشت و به دلیل مشکلات موجود واگذاری این کارخانه منتفی به نظر می‌رسید. کارخانه آزمایش درگیر مسائل عدیده‌ای است که با توجه به این مشکلات تنها راهکار موجود واگذاری براند این کارخانه است و آن‌گونه که مسئولان اعلام کرده‌اند، واگذاری کلی این کارخانه منتفی به نظر می‌رسد. ابتدای اردیبهشت امسال مدیرکل دفتر صنایع فلزی و لوازم‌خانگی وزارت صنعت، معدن و تجارت برای نخستین‌بار از احتمال واگذاری کارخانه ارج تا یک ماه آینده خبر داد و اعلام کرد که نرخ پایه کارشناسی این کارخانه مشخص شده و سرمایه‌گذار نیز قبول کرده این نرخ پایه را بپذیرد و علاوه‌بر این وزارت صنعت، معدن و تجارت یک گروه تولیدی بسیار قوی در کنار سرمایه‌گذار قرار خواهد داد تا راه‌اندازی این کارخانه به صورت مشترک باشد. اردیبهشت امسال نیز هاشمی با تأکید بر اینکه وضعیت کارخانه آزمایش در فرآیند گیرودار و مذاکره با مالک قبلی این کارخانه است، بیان کرد بود: واحد آزمایش تهران به مروت‌دشت شیراز منتقل شده است و در

هرچند در زمینه واگذاری کارخانه «آزمایش» از همان ابتدا نیز آمیدی وجود نداشت اما براساس اظهارات اعلامی مسئولان وقت و کنونی وزارت صنعت، معدن و تجارت به نظر می‌رسید که کارخانه «ارج» در سال ۱۳۹۶ واگذار شود که این وعده نیز عملی نشد. به گزارش ایسنا، مهر امسال بود که مسئولان وزارت معدن و تجارت از واگذاری قطعی کارخانه ارج خبر دادند و اعلام کردند این مسئله در کمتر از یک ماه به سرانجام می‌رسد؛ اتفاقی که نه‌تنها با رسیدن به پایان سال ۱۳۹۶ قطعی نشد بلکه حتی مشخص نیست چه سرنوشتی در انتظار این کارخانه قدیمی و اسم و رسم‌دار است. پرونده واگذاری ۲ کارخانه ارج و آزمایش از مدت‌ها قبل باز شده، در حالی که به نظر می‌رسد حداقل تکلیف کارخانه ارج تا نیمه امسال مشخص شود، اما این اتفاق رخ نداد و سرنوشت این کارخانه در روزهای منتهی سال ۱۳۹۶ همچنان مشخص نیست. در سویی دیگر اما در زمینه واگذاری کارخانه آزمایش از همان ابتدای امر نیز شرایط امیدوارکننده‌ای

تهران این کارخانه هیچ گونه ماهیت تولیدی ندارد. وی ادامه داد: علاوه‌بر این، حکم توقیف ماشین‌آلات آن دریافت شده و بخش خصوصی متقاضی جدید نیز اعلام کرد که نمی‌خواهد این‌گونه کار را ادامه دهد، بلکه حاضر است یک کارخانه جدید را خریداری کند و پس از خرید برند آزمایش خط تولید را به راه بیندازد. هاشمی با بیان اینکه درحال حاضر واگذاری کارخانه آزمایش در گیرودار مسائل حقوقی است و مالکیت خصوصی این کارخانه دست و پای وزارت صنعت، معدن و تجارت را بسته است، اظهار کرد: در صورتی مراحل نهایی این کارخانه پیش خواهد رفت که تسویه حساب‌های بخش خصوصی با بانک ملت انجام شود و پس از آن با بررسی‌های تجهیزات، تولید مشترک مدنظر قرار گیرد.

در نهایت اما اعلام شد که آمیدی به واگذاری کارخانه آزمایش نیست، چرا که در این زمینه مسائل و مشکلات بسیاری وجود دارد که قابل حل به نظر نمی‌رسد.